

שמואל בן מרדכי (אלדר), נולד ביום ז' בניסן תרפ"ט (17.4.1929) ברומניה, בעיר טמורש שבטרנסילבניה הצפונית. למד בבית ספר עממי והמשיך לתיכון בעירו. בטמורש, שהיוותה את אחד המרכזים היהודיים החשובים בטרנסילבניה, חיו כ-5,500 יהודים.

בספטמבר 1940, שנה לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה, סופחה העיר להונגריה. מצב היהודים החמיר עד מאוד: זכויות האזרח הבסיסיות ניטלו מהם, והגברים נלקחו לפלוגות "שירות העבודה" של הצבא ההונגרי. אחרי כיבוש הונגריה בידי הגרמנים ב-19 במרס 1944 היו יהודי טרנסילבניה מן הראשונים שתוכנית "הפתרון הסופי" הופעלה עליהם. באביב 1944 נצטוו יהודי טמורש לעבור לגטו, שהוקם במפעל לבנים בפאתי העיר. המקום היה צר מלהכיל את כולם ורבים נאלצו ללון תחת כיפת השמים. זמן קצר לאחר מכן שולחו היהודים בשלושה משלוחים לאושוויץ. כל משפחתו של שמואל נספתה בשואה. רק הוא שרד בדרך לא דרך.

מיד בתום המלחמה שם פעמיו לארץ ישראל, ולאחר דרך תחתית הגיע ארצה ב-26 באפריל 1946, במסגרת "עליית הנוער", והצטרף לחברת הנוער בקיבוץ רמת יוחנן. הוא קיבל הכשרה חקלאית, התערה בחברה והסתגל לחייו החדשים. שמואל גילה כושר עבודה ומסירות בלתי מצויה, ונענה בהתלהבות לכל תפקיד במשק. מלא הערצה היה לחלוציות הראשונים. נכונותו להתייבב לכל קריאה במשק, בכל זמן ובכל שעה, הייתה לתהילה עד כדי תמיהה - הייתה זו תופעה שחברי הקיבוץ טרם נתקלו דוגמתה. שמואל היה סגור מטבעו ונחבא אל הכלים, ולא רבים הכירוהו מקרוב. מדריכתו מאותם הימים מעידה: "אחד הקווים האופייניים של שמואל הייתה הדחיה העקשנית של כל תשומת לב מיוחדת, של כל טרחה למענו. הוא היה תמיד מוכן לעשות ולטרוח למען אחרים, למען החברה, למען כל איש שנוזקק לו, לעזרתו. הוא לעצמו לא דרש כלום. להיפך. כל מה שעשינו למענו, כאילו בייש אותו, כאילו דחה מעצמו. רק מי שהכיר אותו ידע שלמרות הדחיה העקשנית הזאת של כל עזרה וכל תשומת לב, זקוק היה - אולי יותר מכל אחר - לאהבה ולידידות. וכל סימן קל של תשומת לב ורגש חם נרשם עמוק בנפשו ונשאר טבוע בלבו לעולם". כבר בראשית המאורעות שבישרו את מלחמת העצמאות הצטרף שמואל לפלמ"ח. חברי הקיבוץ מספרים כי התגייסותו הייתה "פראית" ממש, והשתקנות שכה אפינה אותו הפכה לפתע להתפרצות של רגש: "איני יכול אחרת, אני מוכרח להתגייס!" טען בלהט. אסיר תודה היה בעד החום, האהבה והדאגה שהביעו כלפיו בשעת הפרידה. שמואל עבר אימונים במסגרת הגדוד השישי ("ירושלים") בסדום, וכבר שם השתתף בקרבות. אחרי כן עבר לחזית ירושלים וצורף ליחידות הגדוד הרבעי ("הפורצים"), שפעל תחת חטיבת "הראל" - חטיבה מספר 10 ב"הגנה". הוא השתתף בכל הפעולות סביב לירושלים, גילה אומץ לב והצטיין בתפקידו. בסוף אפריל 1948 נפצע בקרב קטמון מרסיס שפגע בראשו ובעיניו והועבר לבית חולים, אך ברח משם לפני שהחלים כדי להצטרף שוב לשורות הלוחמים ולקיים את סיסמתו: "ללחום". שמואל היה בין הראשונים שפרצו לעיר העתיקה לאחר כיבוש הר ציון (18-19 מאי 1948). בכל הקרבות גילה אומץ לב נדיר, מסירות לחבריו הלוחמים ודביקות עיקשת במטרה. בתחילת יוני 1948 השתתף שמואל בקרב ברדאר. הרדאר (כיום היישוב הר אדר) היה מחנה צבא בריטי ששכן על פסגת הר נ'ישא בהרי יהודה, בקרבת היישובים מעלה החמישה וקריית ענבים. באפריל 1948, בעת מבצע "יבוס"י, הסבו חיילי הלגיון הערבי אבדות כבדות ללוחמי חטיבת "הראל" בעת שאלו חשו לעזרת חבריהם בקרב נבי סמואל. עם נסיגת הבריטים וחיילי הלגיון ממחנה הרדאר, במחצית מאי 1948, נכבש בידי לוחמי הפלמ"ח והחזקתו נמסרה ללוחמי חטיבת "עציוני".

אולם ב-26 במאי 1948 נכבש מחנה הרדאר על ידי הערבים, לאחר התקפה עזה של כוח מצבא הפלישה הירדני שהסתייע בשריון ובארטילריה. ניסיונות הירדנים לקדם שריון מהרדאר לעבר קיבוצי הסביבה אמנם נבלמו בו ביום, אך עם זאת התעורר החשש שהירדנים ינצלו את הצלחתם, יכבשו את מעלה החמישה וקריית ענבים ובכך יחסמו גם את הדרך לירושלים העוברת בקרבתם. לפיכך הוחלט לעשות ניסיון נוסף לכבוש את המוצב. ההתקפה החלה בליל כ"ג באייר תש"ח (01.06.1948), אך כשלה מול ביצורי הירדנים.

שמואל נותר המקלען היחידי בשעת הנסיגה, וקצר באויב עד שנפל. בן תשע-עשרה שנים בנפלו. גבעת הרדאר נשארה בשליטת ירדן ובתום מלחמת העצמאות החלו סריקות אחר שרידי החללים. גופתו של שמואל נשארה בשדה זמן רב, עד שנאספה בידי הרבנות הצבאית. הובא למנוחות עולמים בקבר אחים בבית העלמין הצבאי בהר הרצל בירושלים ביום כ"ה בחשוון תשי"א (17.11.1949). חבריו ברמת יוחנן ספדו לו: "שמואל, תמיד אתה אתנו. האוהל אשר בידך אחרי יום עבודה יהיה לנו לסמל בעבודה, ומעשיך ופעולותיך יהיו לנו לסמל במלחמה. תמיד נזכור אותך. דמך רותך בעורקינו. תמיד תשמש לנו כדוגמא לטוב-לב, לענווה, לחברות ולמילוי תפקיד. נזכור את מעשיך ונמשיך". שמואל הונצח בחדר הזיכרון של קיבוץ רמת יוחנן.

דף זה הוא חלק ממפעל ההנצחה הממלכתי "יזכור".

Hirsch Andor (Bandi)

הירש אנדרור

השתחרר

ונפטר במהלך השנים

